

ข้อสอบข้อเขียนพระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๒
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ชั้น จุฬอาภิธรรมิกะตรี

สอบวันเสาร์ที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

วิชา : จิต เจตสิก รูป นิพพาน

๑๐ ข้อ รวม ๑๐๐ คะแนน

เวลา ๔ ชม.

๑. ก. จงแสดงคำปณามและปฏิญญาทั้งบาลีและคำแปล
ข. จงแสดงความหมายของคำดังต่อไปนี้ สมมาสมพุทธิ, สสทฐมมคณุตตม, ภาสิสส
๒. ก. ให้แสดงความหมายชื่อของจิตดังต่อไปนี้ อโสมณจิต, รูปาวจรจิต, มหัคคตจิต
ข. ให้แสดงบาลีพร้อมคำแปลในมหาวิปากจิตดวงที่ ๕ ถึงดวงที่ ๘ ตามลำดับ
๓. ก. สมปัญตต์ มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง จงแปลด้วย
ข. ปรมัตถสังจะ มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง แสดงมาพร้อมความหมาย
ค. อกุศลจิต หมายความว่าอย่างไร และมีกี่ประเภท คืออะไรบ้าง ?
๔. ในจิต ๑๒๑ ดวงนั้น เมื่อจำแนกเป็นนัย ๆ แล้วมีกี่นัย คืออะไรบ้าง ? แสดงมาพร้อมความหมาย ?
๕. ก. ให้แสดงคาถาลักษณะ ๔ ประการของเจตสิก พร้อมทั้งคำแปลไม่ต้องอธิบาย
ข. บรรดาลักษณะ ๔ ประการนั้นลักษณะใดที่มีอยู่ประจำในเจตสิกอย่างแน่นอน และลักษณะใดที่มีอยู่ประจำในเจตสิกไม่แน่นอน
๖. ก. วิตกเจตสิก ประกอบได้ในจิตเท่าไร คืออะไรบ้าง ?
ข. วิจารเจตสิก ประกอบได้ในจิตเท่าไร คืออะไรบ้าง ?
ค. ปีติเจตสิก ประกอบได้ในจิตเท่าไร คืออะไรบ้าง ?
ง. ฉันทเจตสิก ประกอบได้ในจิตเท่าไร คืออะไรบ้าง ?
จ. ศรัทธาเจตสิก ประกอบได้ในจิตเท่าไร คืออะไรบ้าง ?
๗. ก. โลภมูลจิตดวงที่ ๔ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
ข. หสิตุปปาทจิต มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
ค. มหากุศลจิตดวงที่ ๕ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
ง. ตติยฌานจิต ๓ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
จ. ตติยฌานจิต ๘ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
๘. ก. ให้แสดงคาถาที่แสดงการสังเคราะห์รูป ๕ นัย พร้อมทั้งคำแปล ?
ข. รูปมีจำนวนเท่าใดคืออะไรบ้าง ให้แสดงชื่อของรูปเหล่านั้นตามลำดับโดยเฉพาะ ๆ
๙. ก. อัชฌัตติกรูป วัตถุรูป ทวารรูป อินทริยรูป โภการิกรูป ที่เกิดในศีรษะของท่าน มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ให้แสดงมาโดยเฉพาะ ๆ ?
ข. กำเนิดของสัตว์มีเท่าไร คืออะไรบ้าง
๑๐. ก. ให้แปลคุณของพระนิพพาน ๕ บทดังต่อไปนี้ ปทํ อจจุตํ อจจนตํ อสงขตํ อนุตตรํ
ข. ให้แสดงความแตกต่างกันระหว่าง สอุปาทิเสสนิพพาน และอนุปาทิเสสนิพพาน
และจง จำแนกนิพพานทั้ง ๒ อย่างนี้โดยบุคคล

ฝ่ายวางแผนและวิชาการ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้อสอบสัมภาษณ์พระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๒
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ชั้น จุฬารักษารมิกะตรี

สอบวันอาทิตย์ที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

วิชา : จิต เจตสิก รูป นิพพาน

๕ ข้อ

๒๕ คะแนน

เวลา ๑๕ นาที

๑. ก. สัทธรรมมีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง ?

ข. จิตเมื่อว่าโดยสรุปแล้วมีเท่าไร คืออะไรบ้าง ?

ตอบ ก. สัทธรรมมี ๓ อย่าง คือ

๑. ปริยัติสัทธรรม ได้แก่ พระบาลี และอรรถกถา

๒. ปฏิบัติสัทธรรม ได้แก่ การรักษาศีล การถือธุดงค์ การเจริญสมณธรรมฐาน และวิปัสสนา
กรรมฐาน

๓. ปฏิเวธสัทธรรม ได้แก่ มรรค ผล นิพพาน ฌาน อภิญญา

ข. จิตเมื่อว่าโดยสรุปแล้ว มี ๓ อย่างคือ

๑. มีการรับอารมณ์อยู่เสมอ

๒. เป็นเหตุให้เจตสิกทั้งหลายรู้อารมณ์ได้คล้าย ๆ กับผู้นำ

๓. ทำให้สิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตวิจิตรพิสดาร

๒. ให้แสดงความหมายของจิตต่อไปนี้

กามาวจรจิต, โสภณจิต, มหากุศลจิต, โลภียจิต, โลกุตตรจิต

ตอบ กามาวจรจิต หมายความว่า จิตที่ท่องเที่ยวเกิดอยู่ในภุมิ อันเป็นที่เกิดแห่งวัตถุกามและกิลเลสกามเป็น
ส่วนมาก

โสภณจิต หมายความว่า จิตที่เกิดพร้อมกันกับโสภณเจตสิก หรือเป็นจิตที่สวयงาม

มหากุศลจิต หมายความว่า จิตที่ไม่มีโทษและให้ผลเป็นความสุขและสามารถให้ผล เกิดขึ้นมากกว่า ตน
และเป็นเบื้องต้นของ ฌาน อภิญญา มรรค ผล

โลภียจิต หมายความว่า จิตเหล่านี้ย่อมเกิดอยู่ในโลกทั้ง ๓ คือ กามโลก รูปโลก อรูปโลก

โลกุตตรจิต หมายความว่า จิตที่พ้นจากโลกทั้ง ๓

๓. ก. เจตสิกที่ประกอบในโลภียจิตได้ทั้งหมด มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ?

ข. อุกุศลเจตสิกที่ประกอบในโลภียจิตโดยเฉพาะนั้น มีกี่ดวง คืออะไรบ้าง ?

ค. โลภียจิต ๘ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?

ตอบ ก. มี ๗ ดวงคือ สัพพจิตตสาธารณเจตสิก ๗

ข. มี ๓ ดวงคือ โลภะ ทิฏฐิ มานะ

ค. มี ๒๒ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓ โมหตุกะ ๔ โลติกะ ๓ ถิทุกะ ๒

๔. อุดุชรูป ๔ อย่างที่เกิดอยู่ในร่างกายของท่านนั้น คืออะไรบ้าง ? ให้แสดงความหมายของ
นั้นๆ ด้วย

ตอบ อุดุชรูป ๔ อย่างที่เกิดอยู่ในร่างกายของท่านนั้น คือ

๑. กัมมปัจจัยอุดุชรูป รูปที่เกิดจากอตุที่มีกรรมเป็นสมุฏฐาน

๒. จิตตปัจจัยอุดุชรูป รูปที่เกิดจากอตุที่มีจิตเป็นสมุฏฐาน

๓. อุดุปัจจัยอุดุชรูป รูปที่เกิดจากอตุที่มีอตุเป็นสมุฏฐาน

๔. อาหารปัจจัยอุดุชรูป รูปที่เกิดจากอตุที่มีอาหารเป็นสมุฏฐาน

๕. คำว่า นิพพาน เมื่อแยกออกแล้ว มีกี่บท ให้แสดงความหมายของบทนั้นๆ มาด้วย และจงแปล
ดังต่อไปนี้

วินติ สัทธิพุตติ - วาน
วานโต นิภนตุนติ - นิพพาน

ตอบ คำว่า นิพพาน เมื่อแยกออกแล้ว มี ๒ บท คือ นิ + วาน นิ แปลว่า พ้น, วาน แปลว่า ธรรมที่เป็นเครื่องเกี่ยวโยงไว้ หมายถึง ตัณหา เมื่อรวม ๒ บทเข้ากันแล้วเป็น นิพาน แปลว่า ธรรม ที่พ้นจากเครื่องเกี่ยวโยง หมายถึง พ้นจากตัณหา

วินติ สัทธิพุตติ = วาน แปลว่า ธรรมชาติโดยย่อเป็นผู้เกี่ยวไว้ ฉะนั้น
ธรรมชาตินั้นชื่อว่า วาน ได้แก่ ตัณหา

วานโต นิภนตุนติ = นิพพาน แปลว่า ธรรมชาติโดยย่อพ้นจากเครื่องเกี่ยว
โยงคือ ตัณหา ฉะนั้น ธรรมชาตินั้นชื่อว่า นิพพาน

ฝ่ายวางแผนและวิชาการ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เฉลยข้อสอบข้อเขียนพระอภิธรรม ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๒
อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ชั้น จุฬอาภิธรรมมิกะตรี

สอบวันเสาร์ที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

วิชา : จิต เจตสิก รูป นิพพาน ๑๐ ข้อ รวม ๑๐๐ คะแนน

เวลา ๔ ชม.

๑. ก. จงแสดงคำปณามและปฏินุญาทั้งบาลีและคำแปล

ข. จงแสดงความหมายของคำดังต่อไปนี้ สมมาสมพุทฺธํ, สสทฺธมมคณฺตุตมํ, ภาสิสฺสํ

ตอบ ก. คำปณามและปฏินุญาทั้งบาลีและคำแปล

สมมาสมพุทฺธมตฺถํ

สสทฺธมมคณฺตุตมํ

อภิวาทิย ภาสิสฺสํ

อภิธมฺมตฺถสงคฺห์ ฯ

ข้าพระพุทธเจ้า (พระอนุรุธาจารย์) ขอนอบน้อมถวายอภิวันทนาการ แต่พระพุทธองค์ผู้ตรัสรู้เญยธรรมทั้งหลายเอง ไม่มีผู้เปรียบปาน พร้อมด้วยพระสัทธรรม และคณะพระอริยสงฆ์เจ้าทั้งหลาย ซึ่งเป็นผู้อุตมแล้ว จักแต่งคัมภีร์ที่มีนามว่า อภิธมมตถสังคหต่อไป

ข. สมมาสมพุทฺธํ หมายความว่า ผู้ตรัสรู้เญยธรรมทั้งปวงตามลำพังพระองค์เองอย่างถูกถ้วน สสทฺธมมคณฺตุตมํ หมายความว่า พร้อมด้วยพระสัทธรรมและคณะพระอริยสงฆ์เจ้าทั้งหลายซึ่งเป็นผู้อุตม ภาสิสฺสํ หมายความว่า เป็นคำรับรองว่าจะแต่ง

๒. ก. ให้แสดงความหมายชื่อของจิตดังต่อไปนี้ อโสกณฺจิต, รูปาวจรจิต, มหัคคตจิต.

ข. ให้แสดงบาลีพร้อมคำแปลในมหาวิปากจิตดวงที่ ๕ ถึงดวงที่ ๘ ตามลำดับ

ตอบ ก. อโสกณฺจิต หมายความว่า จิตที่นอกจากโสภณจิตที่เป็นจิตสวयงาม หรือเป็นจิตที่ไม่ได้เกิดพร้อมกันกับโสภณเจตสิก

รูปาวจรจิต หมายความว่า จิตทั้ง ๑๕ ดวงนี้ ท่องเที่ยวอยู่ในรูปาวจรภูมิอันเป็นที่เกิดแห่งวัตถุรูปและกิเลสรูปเป็นส่วนมาก

มหัคคตจิต หมายความว่า จิตที่เข้าถึงความเป็นใหญ่และประเสริฐ

ข. อุเปกขาสหคตํ ญาณสมปยุตฺตํ อสงฺขาริกํ

จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยปัญญา

อุเปกขาสหคตํ ญาณสมปยุตฺตํ สสงฺขาริกํ

จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ประกอบด้วยปัญญา

อุเปกขาสหคตํ ญาณวิปยุตฺตํ อสงฺขาริกํ

จิตที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

อุเปกขาสหคตํ ญาณวิปยุตฺตํ สสงฺขาริกํ

จิตที่เกิดขึ้นโดยมีการชักชวน พร้อมด้วยความเฉย ๆ ไม่ประกอบด้วยปัญญา

๓. ก. สมปยุตฺตํ มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง จงแปลด้วย

ข. ปรมัตถสัจจะ มีกี่อย่าง คืออะไรบ้าง แสดงมาพร้อมความหมาย

ค. อกุศลจิต หมายความว่าอย่างไร และมีกี่ประเภท คืออะไรบ้าง ?

ตอบ ก.สมปยุตฺตํ มี ๕ อย่าง คือ

๑. ทิฏฺฐิจิตตสมปยุตฺตํ จิตที่ประกอบด้วยทิฏฐิ คือ ความเห็นผิด

๒. ปฏฺิขสมปยุตฺตํ จิตที่ประกอบด้วยโทสะ คือ ความโกรธ

๓. วิจิกิฉณสมปยุตฺตํ จิตที่ประกอบด้วยวิจิกิฉณา คือ ความสงสัย

๔. อุทฺธจจสมปยุตฺตํ จิตที่ประกอบด้วยอุทฺธจจะ คือ ความฟุ้งซ่าน

๕. ญาณสมปยุตฺตํ จิตที่ประกอบด้วยปัญญา คือ ความรู้

ข. ปรมัตถสัจจะ มี ๒ อย่าง คือ

๑.สภาวะสัจจะ ธรรมที่เป็นจริงตามสภาวะลักษณะ ได้แก่ กุศลธรรม อกุศลธรรม เป็นต้น ที่แสดงไว้ในอภิธรรมปิฎก

๒.อริยสัจจะ ธรรมที่เป็นจริงโดยเฉพาะอริยบุคคลทั้งหลาย ได้แก่ อริยสัจ ๔ มีทุกขสัจจะ เป็นต้น

ค.อกุศลจิต หมายความว่า จิตที่มีโทษและให้ผลตรงกันข้ามกับกุศลจิต หรือเป็นจิตที่ประกอบกับอกุศลเจตสิกมี ๓ ประเภท คือ ๑.โลภมูลจิต, ๒.โทสมูลจิต, ๓.โมหมูลจิต

๔. ในจิต ๑๒๑ ดวงนั้น เมื่อจำแนกเป็นนัย ๆ แล้วมีกี่นัย คืออะไรบ้าง ? แสดงมาพร้อมความหมาย ?

ตอบ จำแนกจิต ๑๒๑ เป็นนัย ๆ มีอยู่ ๙ นัย คือ

๑. ชาติเภทนัย การแยกประเภทของจิตโดยชาติ มี ๔ ชาติ คือ อกุศลชาติ, กุศลชาติ, วิปากชาติ, กิริยาชาติ

๒. ภูมิเภทนัย การแยกประเภทของจิตโดยภูมิทั้ง ๔ คือ กามภูมิ, รูปภูมิ, อรูปภูมิ, โลกุตตรภูมิ

๓. โสภณเภทนัย การแยกประเภทของจิตโดยอโสภณะ และโสภณะ

๔. โลกเภทนัย การแยกประเภทของจิตโดยโลกียะ และโลกุตตระ

๕. เหตุเภทนัย การแยกประเภทของจิตโดยเหตุกะ และสเหตุกะ

๖. ฌานเภทนัย การแยกประเภทของจิตโดยฌาน และฌาน

๗. เวทนาเภทนัย การแยกประเภทของจิตโดยเวทนา ๕ คือ สุขเวทนา, ทุกขเวทนา, โสมนัสเวทนา, โทมนัสเวทนา, อุเบกขาเวทนา

๘. สัมปโยคเภทนัย การแยกประเภทของจิตโดยสัมปยุตต์ และวิปยุตต์

๙. สังขารเภทนัย การแยกประเภทของจิตโดยสังขาริก และสสังขาริก

๕. ก. ให้แสดงคาถาลักษณะ ๔ ประการของเจตสิก พร้อมทั้งคำแปลไม่ต้องอธิบาย

ข. บรรดาลักษณะ ๔ ประการนั้นลักษณะใดที่มีอยู่ประจำในเจตสิกอย่างแน่นอน และลักษณะใดที่มีอยู่ประจำในเจตสิกไม่แน่นอน

ตอบ ก. แสดงคาถาลักษณะ ๔ ประการของเจตสิกพร้อมทั้งคำแปลดังนี้

เอกุปปาตนิโรธา จ เอกาลมพนวตถูกา

เจโตยุตฺตา ทวิปญฺญาส ธมฺมา เจตสิกกา มตา ฯ

นักศึกษาทั้งหลายพึงทราบ ธรรมชาติของเจตสิก ซึ่งมีจำนวน ๕๒ ดวง ที่ประกอบกับจิต มีลักษณะดังนี้คือ ๑. เกิดพร้อมกับจิต ๒. ดับพร้อมกับจิต ๓. มีอารมณ์เดียวกันกับจิต ๔. มีที่อาศัยเกิดอย่างเดียวกันกับจิต

ข. ในลักษณะ ๔ ประการนั้น เอกุปปาตะ เอกนิโรธะ เอกาลัมพนะ ทั้ง ๓ ประการนี้มีอยู่ในเจตสิกโดยแน่นอน ส่วนลักษณะที่ ๔ คือ เอกัตถูกะ นั้นไม่มีอยู่ในเจตสิกโดยแน่นอน

๖. ก. วิทกเจตสิก ประกอบได้ในจิตเท่าไร คืออะไรบ้าง

ข. วิจารณ์เจตสิก ประกอบได้ในจิตเท่าไร คืออะไรบ้าง

ค. ปิตติเจตสิก ประกอบได้ในจิตเท่าไร คืออะไรบ้าง

ง. ฉันทเจตสิก ประกอบได้ในจิตเท่าไร คืออะไรบ้าง

จ. ศรัทธาเจตสิก ประกอบได้ในจิตเท่าไร คืออะไรบ้าง

ตอบ ก. วิทกเจตสิก ประกอบได้ในจิต ๕๕ ดวงคือ กามจิต ๔๔ (เว้นทวิปัญญจริยญาณจิต ๑๐) ปฐมฌานจิต ๑๑

ข. วิจารณ์เจตสิก ประกอบได้ในจิต ๖๖ ดวงคือ กามจิต ๔๔ (เว้นทวิปัญญจริยญาณจิต ๑๐) ปฐมฌานจิต ๑๑ ทุตติยฌานจิต ๑๑

ค. ปิตติเจตสิก ประกอบได้ในจิต ๕๑ ดวงคือ กามโสมนัสสหคตจิต ๑๘ ปฐมฌานจิต ๑๑ ทุตติยฌานจิต ๑๑ ตติยฌานจิต ๑๑

ง. ฉันทเจตสิก ประกอบได้ในจิต ๑๐๑ ดวงคือ กามจิต ๓๔ (เว้นโมหมูลจิต ๒ อเหตุกจิต ๑๘) มหัคคตจิต ๒๗ โลกุตตรจิต ๔๐

จ. ศรัทธาเจตสิก ประกอบได้ในโสมณจิต ๕๙ หรือ ๙๑ ดวง

๗. ก. โลกมุขจิตดวงที่ ๔ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
 ข. หลิตุปปาหจิต มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
 ค. มหากุศลจิตดวงที่ ๕ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
 ง. ตติยฌานจิต ๓ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?
 จ. ตติยฌานจิต ๘ มีเจตสิกประกอบได้เท่าไร คืออะไรบ้าง ?

ตอบ ก. โลกมุขจิตดวงที่ ๔ มีเจตสิกประกอบได้ ๒๑ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๓ โมจตุก ๔ โลภะ ๒ ฌิตก ๒

ข. หลิตุปปาหจิต มีเจตสิกประกอบได้ ๑๒ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นฉันทะ)

ค. มหากุศลจิตดวงที่ ๕ มีเจตสิกประกอบได้ ๓๗ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๒ (เว้นปิตติ) โสภณเจตสิก ๒๕

ง. ตติยฌานจิต ๓ มีเจตสิกประกอบได้ ๓๓ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑ (เว้นวิตก วิจาร) โสภณเจตสิก ๒๒ (เว้นวิริตี ๓)

จ. ตติยฌานจิต ๘ มีเจตสิกประกอบได้ ๓๔ ดวงคือ อัญญสมานเจตสิก ๑๑ (เว้นวิตก วิจาร) โสภณเจตสิก ๒๓ (เว้นอัปปมัญญา ๒)

๘. ก. ให้แสดงคาถาที่แสดงการสงเคราะห์รูป ๕ นัย พร้อมทั้งคำแปล ?

ข. รูปมีจำนวนเท่าใด คืออะไรบ้าง ให้แสดงชื่อของรูปเหล่านั้นมาตามลำดับโดยเฉพาะๆ

ตอบ ก. แสดงคาถาแสดงการสงเคราะห์รูป ๕ นัย พร้อมทั้งคำแปลดังนี้

สมุทเทสา วิภาคา จ สมุฏฐานา กลาปโต

ปวตติกมโต เจติ ปญจธา ตตถ สงคโห

การแสดงสงเคราะห์รูปในปริจเฉทนี้ พระอนุรุทธาจารย์แสดงเป็น ๕ นัย คือ

๑. รูปสมุทเทสนัย การแสดงรูปโดยสังเขป

๒. รูปวิภาคนัย การแสดงรูปโดยพิสดาร

๓. รูปสมุฏฐานนัย การแสดงสมุฏฐานของรูป

๔. รูปกลาปนัย การแสดงรูปที่เกิดขึ้น เป็นหมวด ๆ

๕. รูปปวตติกมนัย การแสดงความเกิดขึ้นพร้อมด้วยความดับของรูปตามลำดับ

ข. รูปมีจำนวน ๒๘ คือ ปฐวี อาโป เตโช วาโย จักขุปสาท โสตปสาท ฆานปสาท

ชีวหาปสาท กายปสาท รูปารมณฺ์ สัททารมณฺ์ คันธารมณฺ์ รสารมณฺ์

โณฏฐัพพารมณฺ์ อิตถิภาวะ ปุริสภาวะ หทยะ ชีวีตะ อาหาระ ปริจเฉทะ

กายวิญญูติ วจิวินญูติ ลหุตตา มุทุตา กัมมัณญุตตา อุปจยะ สันตติ ชรตา อนิจจตา

๙. ก. อัชฌัตติกรุป วัตถุรูป ทวารรูป อินทริยรูป โอฟาริกรุป ที่เกิดในศีระะของท่าน มีจำนวนเท่าไร คืออะไรบ้าง ให้แสดงมาโดยเฉพาะ ๆ ?

ข. กำเนิดของสัตว์มีเท่าไรคืออะไรบ้าง

ตอบ ก. อัชฌัตติกรุป ที่เกิดในศีระะของข้าพเจ้า มี ๕ คือ ปสาทรูป ๕

วัตถุรูป ที่เกิดในศีระะของข้าพเจ้า มี ๕ คือ ปสาทรูป ๕

ทวารรูป ที่เกิดในศีระะของข้าพเจ้า มี ๗ คือ ปสาทรูป ๕ วิญญูติรูป ๒

อินทริยรูป ที่เกิดในศีระะของข้าพเจ้า มี ๗ คือ ปสาทรูป ๕ อิตถิการูป หรือปุริสการูป ๑ ชีวีตรูป ๑

โอฟาริกรุป ที่เกิดในศีระะของข้าพเจ้า มี ๑๒ คือ ปสาทรูป ๕ วิสยรูป ๗

ข. กำเนิดของสัตว์มี ๔ คือ

๑. สังเสทชะกำเนิด หมายถึง เกิดในที่ที่มียางเหนียว

๒. โอปปาทิกะกำเนิด หมายถึง เกิดผุดขึ้นโตทันที คล้ายกับว่าตกลงมาจากที่สูง

๓. อัณฑะกำเนิด หมายถึง เกิดในฟอง

๔. ชลาพุชะกำเนิด หมายถึง เกิดในมดลูก

๑๐. ก. ให้แปลคุณของพระนิพพาน ๕ บทดังต่อไปนี้ ปทํ อจจุตํ อจจนตํ อสงขตํ อนุตตริ
ข. ให้แสดงความแตกต่างกันระหว่าง สอุปาทิเสสนิพพาน และอนุปาติเสสนิพพาน
และจง จำแนกนิพพานทั้ง ๒ อย่างนี้โดยบุคคล

ตอบ ก. แปลคุณของพระนิพพาน ๕ บทดังนี้

ปทํ แปลว่า ส่วนหนึ่ง

อจจุตํ แปลว่า ธรรมที่ไม่ตาย

อจจนตํ แปลว่า ธรรมที่ก้าวล่วงขั้น ๕ ที่เป็นอดีตและอนาคต

อสงขตํ แปลว่า ธรรมที่ไม่ได้ถูกปรุงแต่งด้วยปัจจัย ๔ อย่างใดอย่างหนึ่ง

อนุตตริ แปลว่า เป็นธรรมที่ประเสริฐ

ข. สอุปาทิเสสนิพพาน หมายความว่า นิพพานที่เป็นไปกับกับขั้น ๕ คือวิบากและกัมมชรูป ที่เหลือจาก
กิเลสทั้งหลายว่า โดยบุคคลได้แก่ นิพพานของพระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่

อนุปาติเสสนิพพาน หมายความว่า นิพพานที่ไม่มีขั้น ๕ คือวิบากและกัมมชรูปเหลืออยู่
ว่าโดย
บุคคลได้แก่ นิพพานของพระอรหันต์ที่ปรินิพพานแล้ว

ฝ่ายวางแผนและวิชาการ อภิธรรมโชติกะวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย